

Účetnictví a finanční řízení

Miroslav Máče

*Vychází účetnictví jen ze zákona,
vyhlášek a standardů?*

*Lze vystavit účetnictví
na základech moderní matematiky?*

*Je možné aplikovat manažerské
účetnictví ve veřejné správě?*

*Jaký je rozdíl mezi finanční analýzou
technickou a fundamentální?*

*Vychází finanční řízení z příjmů a výdajů,
nebo z nákladů a výnosů?*

*Je finanční účetnictví určeno jen pro
evidenci, nebo i pro řízení?*

Účetnictví a finanční řízení

Miroslav Máče

GRADA Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Účetnictví a daně

Ing. Miroslav Máče, CSc., Ph.D.

Účetnictví a finanční řízení

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 5082. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Foto na obálce allphoto.cz
Sazba Antonín Plicka
Odpovědná redaktorka Ing. Milada Kmochová
Počet stran 552
První vydání, Praha 2013
Vytiskla tiskárna PBtisk, s.r.o., Příbram

© Grada Publishing, a.s., 2013

ISBN 978-80-247-4574-9

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-8385-7 (ve formátu PDF)

GRADA Publishing: tel. 234 264 401, fax 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

Předmluva	9
FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ	
ÚČETNÍ VELIČINY A JEJICH OCEŇOVÁNÍ	11
1. Předmět účetnictví	13
1.1 Účetnictví	13
1.2 Účtování	13
1.3 Inventarizace	14
2. Základní principy účetnictví	18
2.1 Základní předpoklady	18
2.2 Základní zásady	19
3. Účetní veličiny	22
3.1 Účetní veličiny – minulá skutečnost	22
3.2 Účetní veličiny – budoucí skutečnost	38
3.3 Zvláštní účetní veličiny	41
3.4 Účetní veličiny z pohledu perspektivy účetní jednotky	45
4. Oceňování	48
4.1 Kvantifikace dat v účetnictví	48
4.2 Měření ekonomického prospěchu	49
4.3 Oceňovací báze	50
FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ	
ZÁKLADY MODERNÍHO ÚČETNICTVÍ	59
5. Základy účtování – formy účtování	61
5.1 Účty a účtová osnova	61
5.2 Účetní případy	66
5.3 Účetní jevy	76
5.4 Ekonomický prospěch	85
5.5 Účtování v číslech	90
5.6 Účetní formy	105
FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ	
ÚČTOVÁNÍ	133
6. Účtování – obsah podvojného účetnictví	135
6.1 Účetnictví založené na aktivitách (Activity Based Accounting)	135
6.2 Účetní jevy – relace odvozené od rozpočtových tříd	138
6.3 Účetní případy – relace odvozené od účetních tříd	176
FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ	
VÝKAZY A SESTAVY	267
7. Finanční účetnictví a rozvaha	269
8. Výkaz zisku a ztráty, přehled o peněžních tocích	274
9. Přílohy účetní závěrky	278

10. Účetní výkazy dle zákona a vyhlášky	279
11. Účetní výkazy ve více účetních obdobích	312
12. Hodnocení plnění rozpočtu Fin 2-12 M	326
MANAŽERSKÉ ÚČETNICTVÍ	
ÚČETNICTVÍ ORGANIZAČNÍCH SLOŽEK	349
13. Odpovědnostní účetnictví	351
14. Stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy	353
14.1 Cíl stanovení nákladů	353
14.2 Vymezení pojmů	353
14.3 Náklady na výkon agendy	356
14.4 Postup měření nákladů	356
15. Účetnictví organizačních složek – procesů a projektů	364
15.1 Procesy a projekty	368
15.2 Účetnictví příjmů a výdajů cílově zaměřené	370
15.3 Výkonově, resp. cílově orientované účetnictví	373
15.4 Odpovědnostně orientované účetnictví	377
15.5 Řízení na základě odchylek	384
16. Koncepce Activity Based Costing	387
17. Alokace nákladů na procesy	388
17.1 Princip alokace nákladů na procesy	388
17.2 Účtování nákladů procesům	389
17.3 Agregované nákladové skupiny	390
17.4 Alokace nákladových skupin na procesy	392
17.5 Programové řešení	396
18. Controlling akcí	398
19. Rozpočtový výhled	408
20. Řízení hodnoty účetní jednotky	412
20.1 Ekonomická přidaná hodnota	412
20.2 Řízení výsledku hospodaření aktivit účetní jednotky	417
FINANČNÍ ANALÝZA	
TECHNICKÁ	419
21. Statistické minimum pojmů	421
21.1 Základní statistické charakteristiky	421
21.2 Počet pravděpodobností	421
21.3 Meze spolehlivosti na základě výběru vzorků	423
21.4 Závislost veličin	423
22. Statistické hodnocení stavů účtů	425
22.1 Hodnocení absolutních rozdílů	426
22.2 Hodnocení relativních růstů	427
22.3 Meze růstu	428
22.4 Závislost minulých a současných hodnot	428
22.5 Podstatné změny v datech	429

FINANČNÍ ANALÝZA	
FUNDAMENTÁLNÍ	433
23. Poměrové ukazatele	435
23.1 Závazné ukazatele	435
23.2 Doporučené ukazatele	437
24. Poměrové ukazatele nástrojem změny struktury	438
25. Kritérium hodnocení účetní jednotky	442
26. Analýza soustavy ukazatelů	447
27. Poměrové ukazatele pro řízení	450
27.1 Závazné poměrové ukazatele	450
27.2 Doporučené poměrové ukazatele	453
FINANČNÍ ŘÍZENÍ	
POMĚROVÉ UKAZATELE FINANČNÍ ANALÝZY	455
28. Finanční řízení na základě poměrových ukazatelů	457
FINANČNÍ ŘÍZENÍ	
PŘEHLED O PENĚŽNÍCH TOCÍCH	471
29. Finanční řízení na základě peněžních toků	473
29.1 Princip řízení	473
29.2 Přehled o peněžních tocích	474
29.3 Rozpočet požadovaných příjmů a výdajů	495
29.4 Statický model transformace	499
29.5 Výpočet plánované rozvahy	506
29.6 Kritika lineárního modelu	507
30. Od reálných čísel k vektorům	508
30.1 Prostor reálných čísel	508
30.2 Vektorový prostor	509
30.3 Prostor komplexních čísel	510
FINANČNÍ ŘÍZENÍ	
ROZVAHA ZALOŽENÁ NA RELACÍCH	513
31. Finanční plánování klasické	515
32. Rozvaha dynamickým modelem	518
33. Rozvaha relační účetní jednotky	524
33.1 Rozbor relací	524
33.2 Rozvaha pro predikci	526
33.3 Finanční plánování ve veřejném sektoru	527
34. Lineární algebra v účetnictví	529
34.1 Vektory	529
34.2 Lineární zobrazení	529
34.3 Kvadratická forma v účetnictví	530
35. Základy teorie optimálního řízení	532

35.1	Lineární diskrétní systém	532
35.2	Účetní jednotka dynamickým systémem	533
35.3	Řízení účetních stavů	534
36.	Přechod z počátečních do konečných stavů účtů	539
36.1	Dvoubodový okrajový problém	539
36.2	Řešení Riccatiho rovnice	539
36.3	Početní řešení dosažení požadovaného stavu	540
37.	Úloha rozpočtového výhledu	545
37.1	Úloha kvadraticky optimálního sledování	545
	Dovětek ke knize	548
	Rejstřík	549

Předmluva

Kniha „Účetnictví a finanční řízení“ je přehledem našich představ o budoucím zaměření účetnictví, které v praxi realizuje firma Gordic. Předkládáme touto knihou široké veřejnosti postupy, algoritmy a řešení problémů praxe. Nepředstavujeme naše stávající produkty, nýbrž nabízíme, co by se dalo pro uživatele připravit. Nejde nám o sebechválu, prezentovanou jakoukoli tištěnou formou, nýbrž o hluboké zamyšlení nad budoucností účetnictví a finančního řízení zejména obcí, měst, krajů, organizačních složek státu a příspěvkových organizací.

Posláním knihy je upozornit na krizi soudobého účetnictví, které je více účetnictvím pro evidenci než nástrojem finančního řízení. Abychom tuto krizi překonali, budeme muset vycházet z účtování, založeném na množinách, relacích a funkcích, tak jak je to běžné ve všech exaktních vědách. Abychom to dokázali, musíme upozornit i na nezbytnou teorii moderní matematiky, kterou lze aplikovat v účetnictví, a současně dbát na právní rámec současného účetnictví. Tuto cestu důsledně sleduje i tato kniha. Na základě relací, získaných z minulých účetních zápisů, dochází k možnosti předpovídat budoucí účetní stavy. Tímto přístupem mění účetnictví, vycházející z minulosti, na účetnictví zaměřené do budoucnosti. Přitom všem zůstává na pozici finančního účetnictví a tak nepotřebuje k tomuto přerodu jakékoli jiné účetní postupy, vykládané v manažerském účetnictví či controllingu. Účetnictví, které dokáže predikovat budoucí stav účtů, se tak stává základem finančního řízení. Naše firma má praktické uživatele, kteří používají finanční řízení, vycházející z rozpočtů a rozpočtových výhledů. Nyní však nabízíme něco nového – finanční řízení založené na finančním účetnictví. Dokáží-li uživatelé přijmout toto nové pojetí, pak i uznají přednosti podvojného akruálního účetnictví nad účetnictvím na bázi příjmů a výnosů.

Dalším naším tématem je přechod od kontace účetních případů ke kontaci účetních jevů, které lépe a výstižněji účetně popisují jednotlivé aktivity účetní jednotky. Pokud uživatelé přijmou pojetí účetních jevů jako souborů účetních případů, budou moci sledovat finanční stav a finanční výkonnost svých aktivit přes několik účetních období. Pak nebudou účetní vázáni na jednotlivá účetní období, ale pojmu své účetnictví jako spojitý proces nezávislý na jednotlivých letech.

Po mnoho let je v teorii i praxi budováno manažerské účetnictví podnikatelských subjektů. V oblasti veřejného sektoru však jsou tyto práce ve svých počátcích. Firma Gordic již realizovala manažerské účetnictví v praxi. Nyní nabízí prostřednictvím této knihy další evoluci tohoto účetnictví organizačních složek vybraných účetních jednotek.

Na závěr věřím, že i takto náročná kniha, plná matematiky a čísel, zaujme jak pracovníky z praxe, tak i učitele na školách k novému přístupu k účetnictví směřovanému zejména na finanční řízení.

Ing. Jaromír Řezáč
generální ředitel firmy Gordic

FINANČNÍ ÚČETNICTVÍ

ÚČETNÍ VELIČINY A JEJICH OCEŇOVÁNÍ

1. část

1. Předmět účetnictví

1.1 Účetnictví

Při zkoumání ekonomické reality se vždy omezujeme na určitou její část, která nás v daném okamžiku zajímá. Tuto část společnosti nazýváme objektem a celou zbývající část nazýváme jejím okolím. **Objekt** nezkoumáme v celé jeho komplexnosti. Na zvoleném objektu pozorujeme nebo měříme určité **vlastnosti**, čili pozorujeme nebo měříme hodnoty určitých veličin. Výběr veličin závisí na tom, co považujeme na daném objektu za zajímavé, nebo co považujeme za významné vzhledem k danému účelu.

Naším zvoleným objektem je **účetní jednotka**. Účetní jednotkou je v našem případě vybraná účetní jednotka (příspěvková organizace, územně správní celek, organizační složka státu). Určitými vlastnostmi účetní jednotky jsou účetní veličiny (kategorie, proměnné). Těmito zvolenými účetními veličinami jsou majetek, pohledávky, závazky, vlastní kapitál, náklady a výnosy. Jejich výběr je dán ekonomickým prospěchem či ztrátou, která je s nimi spojena. Jelikož uvedené účetní proměnné jsou hodnoceny z jediného pohledu a to z pohledu ekonomického prospěchu (výnosu, zisku, ztráty), lze je měřit jednou mírou a tou jsou **peníze**.

Při zkoumání účetní jednotky se soustředujeme na pozorování množiny veličin na dané rozlišovací úrovni a na hledání jednoduchého vyjádření časově invariantních vztahů mezi těmito veličinami a na hledání vlastností, determinujících uvedené vztahy. Toto zkoumání v účetnictví provádíme tak, že zkoumáme vztahy mezi jednotlivými účty, které představují symbolické vyjádření jednotlivých účetních veličin na té nejpodrobnější úrovni zkoumání. Říkáme, že z hlediska ekonomického prospěchu na dané účetní jednotce definujeme **systém**.

Důležité je si uvědomit, že subjektem zkoumání účetnictví není kapitálová, osobní společnost či územně správní celek, ale účetní systém tohoto objektu. Zatímco účetní systém je přesně definovaným subjektem a jeho problémy mohou být formulovány přesným způsobem, nepatří totéž o objektu. Pojem „územně správní celek“ je vždy v jisté míře neurčitý a jeho problémy a cíle jsou nejasné.

Účetní systém, tak jako každý jiný systém, je charakterizován souborem nějakých veličin (majetek, pohledávky, závazky, vlastní kapitál, náklady a výnosy) a různých vlastností (výkonnost, likvidita, solventnost), které determinují časově invariantní vztahy mezi těmito veličinami na dané rozlišovací úrovni. Tyto základní časově invariantní vztahy nazýváme účetní případy.

Účetnictví můžeme považovat za aplikaci obecné teorie systémů v ekonomii, jejímž předmětem zkoumání je účetní systém. Hlavním úkolem účetnictví je věrně zobrazit ekonomickou skutečnost účetní jednotky (majetek, pohledávky, závazky, vlastní kapitál, náklady a výnosy) pro majitele, banky, statistické úřady, finanční úřady, zákazníky, veřejnost aj. Ekonomové vidí v účetnictví systém, založený na přesně stanovených a obecně uznávaných zásadách, umožňující **podávat věrný obraz skutečnosti**, který zajišťuje, aby veškeré informace byly průkazné, správné a úplné. Účetní jej považují za ekonomickou disciplínu, která **zachycuje informace** o stavu a pohybu majetku a jeho zdrojů, nákladech, výnosech a výsledku hospodaření účetní jednotky.

1.2 Účtování

Aby byl účetní systém odpovídal skutečnosti, musíme jej identifikovat. Identifikací účetního systému rozumíme jeho rozpoznání či analýzu jeho chování. Obecně je identifikace systému experimentální či analytický postup určování podstatných charakteristik systému a jeho

procesů. Právě účtováním systém identifikujeme. Účtujeme-li v průběhu účetního období, pak provádíme analytickou identifikaci účetní jednotky na základě účetních dokladů. Provedeme-li na konci účetního období inventarizaci, pak experimentálně zpřesňujeme výsledky analytické identifikace. Výsledkem identifikace účetní jednotky je vytvoření účetního modelu zkoumaného systému. Základním modelem v účetnictví je **rozvaha účetní jednotky**.

Identifikace účetního systému je vymezení systému ve specifikované třídě abstraktních systémů a jeho zpřesňování tak, aby byl účetní systém ekvivalentní se systémem zkoumaným. Identifikace v účetnictví tak představuje nalezení nebo zpřesnění (určení hodnot parametrů - určení konečných stavů účtů) modelu zkoumaného účetního systému. Identifikace v účetnictví je realizována účtováním. Cílem **účtování** v účetnictví je zpřesnění modelu účetní jednotky.

Proces účtování, identifikace účetního systému, obsahuje tyto kroky:

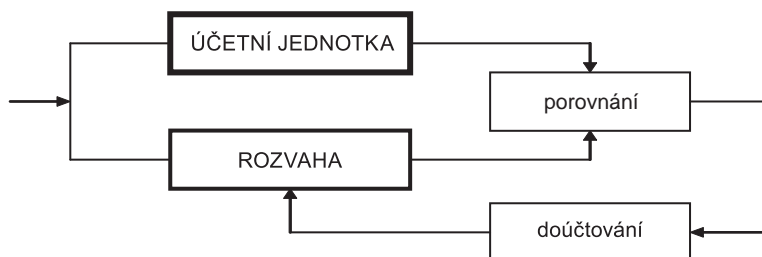
1. **Volbu rozlišovací úrovně.** Určuje míru podrobnosti zachycenou modelem a z ní vyplývající složitost a rozsáhlost. V účetnictví vykazujeme jen ty elementy, které splňují obě následující kritéria:
  - položka vyhovuje definici účetní veličiny,
  - položka má cenu resp. hodnotu, kterou lze spolehlivě určit,
  - náklady na její identifikaci nepřevyšují přínosy z ní plynoucí.
2. **Výběr prvků,** odpovídajících částem zkoumaného systému, určuje strukturování systému na podsystémy. Tak lze účetní systém rozdělit na jednotlivé menší celky, které řeší specializované moduly účetnictví – modul majetku, kniha došlých faktur, kniha odeslaných faktur, banka atd.
3. **Přiřazení funkcí jednotlivým prvkům** (účtům) účetního systému vychází z principu, že zkoumání celého systému bude vycházet z funkce jeho prvků (účtů). Proto chování menších částí můžeme popsat účetními okruhy (provozní činnosti, investiční činnosti, financování), tj. vytvořit pro ně dílčí matematické submodely (dílčí rozvahy).
4. **Určení a parametrizace vazeb mezi prvky** účetního systému. Můžeme stanovit vztahy mezi vzájemně závislými veličinami jednotlivých subsystémů. Můžeme např. psát, že výnos z prodeje výrobku bude roven pohledávce odběratele tohoto výrobku. Vztahy (relace) mezi vzájemně závislými veličinami (účty) vznikají na základě účetních případů. Ohodnocením relací zpřesňujeme hodnoty jednotlivých účtů.

Výše uvedený postup je obdobný postupu identifikace jakéhokoli technologického procesu (elektráry, kotle či elektronického obvodu). Nelze považovat účetnictví za něco specifického, čemu nerozumí nikdo jiný než účetní.

Jak poznáme dále, účtování není nic jiného než **rozpoznání relací a jejich ohodnocení**. Podstatu této činnosti nalezneme v základních nástrojích moderní matematiky – v množinách, relacích a funkcích. Také poznáme, že účetnictví není jen účelová hra s reálnými čísly, ale sofistikovaná hra lineární algebry. Nicméně, než se k tomuto poznání dostaneme, musíme prozkoumat základy účetnictví.

1.3 Inventarizace

Přestože matematicko-účetní analýza dokáže sestavit rozvahu (tj. základní model), k jejímu upřesnění potřebujeme **inventarizaci**. Inventarizací se experimentálně zpřesňuje rozvaha účetní jednotky (matematický model účetního systému), získaný účtováním po celé účetním období. Schéma řešení je na následujícím obrázku 1.

Obr. 1 Inventarizace

Inventarizace majetku a závazků účetní jednotky je hlavním prostředkem průkaznosti účetnictví. Smyslem inventarizace je zjištění skutečného stavu majetku a závazků a ověření, zda skutečný stav na účtech odpovídá stavu účetnímu.

Inventarizace nepracuje s relacemi (vztahy mezi vybranými účty), tudíž není zatížena problémy a chybami analytické identifikace (s výběrem té či oné relace). Představuje experimentální identifikaci, která je schopna sama naplnit rozvahu (model) účetní jednotky. Jednoduše řečeno, **během účetního období neúčtujeme**, na konci období provedeme inventarizaci, zjistíme skutečný stav na účtech a sestavíme rozvahu. Logicky se zdá, že tento přístup je nejlepší. Jeho slabinou je, že během účetního období nemáme žádné informace o chování účetního systému. Abychom mohli účetní jednotku řídit během účetního období, provádíme analytickou identifikaci – **průběžné účtování účetních případů**, čímž získáme jakousi představu o chování účetního systému v průběhu účetního období, kterou zpřesníme na konci účetního období účetní závěrkou, jejíž nedílnou součástí je inventarizace. Proto samo účtování bez inventarizace a inventarizace bez průběžného účtování je nežádoucí. Tento přístup je běžný i v řízení technologických procesů, kdy experimentální identifikací zjišťujeme vnější chování systému a analytickou identifikací rozpoznáváme vnitřní pnutí uvnitř systému a to proto, že experimentální identifikace nepodává žádné informace o tom, co se děje uvnitř systému. Pokud bychom neúčtovali, nerozpoznáme náklady a výnosy, které představují účetní veličiny vypořádající o vnitřním chování účetního systému.

Abychom byli přesní ve vymezení základních pojmů účetnictví, musíme citovat určité pasáže **zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví** a doplnit je komentářem.

Předmět účetnictví

§ 2 „Účetní jednotky účtují o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.“

Předmětem účetnictví je:

- *zobrazení finančně-majetkové struktury účetní jednotky a její změny, ke kterým dochází v průběhu činnosti účetní jednotky,*
- *sledování výnosů a nákladů a zjištění výsledku hospodaření (zjištění výkonnosti účetní jednotky),*
- *zjišťování schopnosti účetní jednotky generovat peníze,*
- *zjišťování schopnosti účetní jednotky uchovávat svou podstatu.*

Základním problémem zákona o účetnictví je absence definic základních pojmů zmíněných v § 2, se kterým zákon o účetnictví a navazující předpisy pracují¹.

Vymezení povinnosti vést účetnictví

§ 4 odst. 9 „Účetní jednotky jsou povinny vést jedno účetnictví za účetní jednotku jako celek.“

§ 4 odst. 12 „Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. V případě pohledávek a závazků, podílů na obchodních společnostech, cenných papírů a derivátů, cenin, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, a cizích měn jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu...“

§ 4 odst. 14 „Za informační systém podle zvláštního právního předpisu lze účetnictví považovat pouze jako celek.“

V odstavci (9) je formulována zásada účetní jednotky jako jasně vymezeného subjektu, za který je třeba vést účetnictví jako za jeden celek. Odstavec (12) vymezuje povinnost vést účetnictví v české měně, jsou zde vyjmenovány případy, kdy je třeba zároveň sledovat prvky aktiv a závazky vyjádřené v cizí měně vedle ocenění v české měně i v této cizí měně. Odstavec (14) definuje pojem „účetnictví“ jako informační systém, který tvoří vnitřně provázaný celek.

Metodické prvky účetnictví

§ 6 odst. 1 „Účetní jednotky jsou povinny zachovat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví (dále jen „účetní případy“) účetními doklady.“

§ 6 odst. 2 „Účetní jednotky jsou povinny zaznamenávat účetní případy v účetních knihách (dále jen „účetní zápisy“) pouze na základě účetních záznamů podle odstavce 1.“

§ 6 odst. 3 „Účetní jednotky jsou povinny inventarizovat majetek a závazky podle § 29 a 30.“

§ 6 odst. 4 „Účetní jednotky jsou povinny sestavovat účetní závěrku podle § 18 jako řádnou, popřípadě jako mimořádnou nebo mezitímní, a kromě toho v případech stanovených podle § 22 až 22b sestavují i konsolidovanou účetní závěrku.“

Dle odstavce (1) veškeré účetní případy (skutečnosti ovlivňující finančně majetkovou strukturu účetní jednotky) je třeba zaznamenávat prostřednictvím účetních dokladů, na základě kterých účetní jednotka provádí zaúčtování účetních případů. V souladu s odstavcem (2) nelze účetní transakci zaúčtovat bez řádného účetního dokladu. V odstavci (3) je stanovena povinnost účetní jednotky provádět inventarizaci, která je nedílnou součástí účetní metody. Inventarizace majetku a závazků je podrobněji upravena v § 29 a 30 zákona. Odstavec (4) přikazuje účetním jednotkám povinnost sestavovat účetní závěrku v souladu s § 29 a 30 zákona.

Inventarizace

§ 29 odst. 1 „Účetní jednotky inventarizací zjišťují skutečný stav veškerého majetku a závazků a ověřují, zda zjištěný skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví ... Inventarizaci účetní jednotky provádějí k okamžiku, ke kterému sestavují účetní závěrku jako řádnou nebo mimořádnou (dále jen „periodická inventarizace“)...“

§ 30 odst. 1 „Skutečné stavy majetku a závazků účetní jednotky při inventarizaci zjišťují

- a) fyzickou inventurou u hmotného majetku, popřípadě u nehmotného majetku, nebo
- b) dokladovou inventurou u závazků a pohledávek, popřípadě u ostatních složek majetku, u nichž nelze provést fyzickou inventuru,

a tyto stavy jsou povinny zaznamenat v inventurních soupisech.“

¹ Müllerová, L.; Vomáčková, H.; Dvořáková, D. *Účetní předpisy pro podnikatele s komentářem*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 4–17, ISBN 978-80-7357-289-1.

Inventarizace je prvkem metody účetnictví, který zajišťuje věcnou kontrolu účetnictví. Význam inventarizace spočívá v tom, že zabraňuje evidovat v účetnictví a vykazovat v účetní závěrce majetek a závazky, které neexistují, nebo je vykazovat v takovém ocenění, které neodpovídá skutečnosti.

Způsob provádění inventarizace závisí na charakteru inventarizované položky. U majetku, který lze spočítat, změřit nebo zvážit, se provede fyzická inventura. V některých případech, kdy vzhledem k charakteru inventarizovaného majetku nelze provést přesnou fyzickou kontrolu (např. písek, uhlí apod.), lze použít náhradní řešení (např. kvalifikovaný odhad). U ostatních složek majetku, u nichž fyzickou inventuru nelze provést nebo nemá smysl (např. u pohledávek a závazků, peněžních prostředků na bankovních účtech, u rezerv nebo u položek na účtech časového rozlišení), se inventura provádí formou dokladové kontroly (dokladová inventarizace). Bez ohledu na způsob provedení inventury je třeba o inventarizaci provést záznam formou inventurních soupisů.²

Inventarizace se skládá ze tří etap, tj.

- inventura,
- srovnání zjištěných skutečností s účetním stavem,
- zjištění, zda není důvod provést odpis hodnoty majetku nebo vytvořit opravnou položku či rezervu.

Inventarizaci podléhá veškerý majetek, kterým v účetnictví rozumíme všechny účty aktiv kromě přechodných účtů a závazky, kterými jsou v účetnictví všechny účty pasiv kromě přechodných účtů, rezerv a účtových skupin 41, 42, 43 a 49, tj. účtových skupin tvořících vlastní kapitál. Součástí inventarizace je i majetek včetně cizího majetku (případně i závazky), pokud má být sledován v podrozvahové evidenci.³

² Müllerová, L.; Vomáčková, H.; Dvořáková, D. *Účetní předpisy pro podnikatele s komentářem*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 95–96, ISBN 978-80-7357-289-1.

³ Louša, F. *Vnitropodnikové směrnice v účetnictví*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2008, s. 40–47, ISBN 978-80-247-2576-5.